

HET WORLD CITY PROJECT

OUD WORDEN IN EEN WERELDSTAD

Afnemende geboortecijfers, een toenemende levensverwachting en urbanisatie scheppen nieuwe uitdagingen voor de grote steden. Wat is hun antwoord? Wat kunnen we leren van deze levende 'laboratoria' van vergrijzing en ontgroening? Het International Longevity Center (ILC) in New York nam het initiatief tot een vergelijkende studie van grootstedelijke condities voor 'gezond en betrokken ouder worden' in een viertal wereldsteden: New York, Tokyo, Parijs en Londen.

HETTI WILLEMSE
Lid van het bestuur
van ILC Zorg voor
Later

GER TIELEN
Directeur van ILC
Zorg voor Later

In het boek *Growing older in World Cities: Implications for Health and Long-Term-Care Policy* van 2006 vergelijken de onderzoekers Victor Rodwin en Michael Gusmano een grote hoeveelheid grootstedelijke data in relatie tot het streven naar 'gezond en participierend ouder worden.' De publicatie is een tussenstap in een meerjaren traject van onderzoek naar beleid en praktijk in mega bevolkingscentra. ILC USA heeft inmiddels ILC Zorg voor Later verzocht na te gaan of Amsterdam kan worden meegenomen in de vergelijking.

Grote steden als knooppunten van verkeer, centra van economische macht, cultuur en innovatie en als smeltkroezen van nationaliteiten oefenen veel invloed uit op het welbevinden van de oudere bevolking in een land. De vier wereldsteden geven de hoogste concentratie van ouderen te zien en ontwikkelen zich tot wat men bijna *retirement communities* zou kunnen noemen. Dat laat onverlet dat in verhouding tot het platteland langer

wordt doorgewerkt in de steden. In New York werkt 27 procent van de mannen ouder dan 65 en in Tokyo 53 procent.

Ook blijken ouderen in de mega bevolkingscentra vaker alleenstaand. Maar de verschillen zijn groot. Tokyo heeft het laagste aantal alleenstaande 85 plus-sers (23 procent) gevolgd door Centraal Londen en Manhattan (beide 55 procent) en Parijs (60 procent), waarbij vrouwen een twee maal zo hoge kans hebben op alleen wonen.

Het boek behandelt talloze aspecten van oud worden in een stedelijke context, tot en met kwetsbaarheid in tijden van crisis, ten gevolge van grieppepidemieën, terrorisme in New York, hittegolven in Frankrijk, aardbevingen in Japan. Rampenbestrijding blijkt niet afgestemd op de zeer kwetsbaren.

>> Falen en slagen

Ruime aandacht wordt besteed aan de 'sandwichgeneratie' van mannen en vrouwen van middelbare leeftijd die zorg

dragen voor zowel ouders als kinderen. Vrouwen ondervinden daarvan de grootste gevolgen, vooral wanneer zij werk en zorg met elkaar moeten combineren. Deze combinatie heeft een duidelijk negatieve invloed op fysieke en mentale gezondheid en wordt vaak in verband gebracht met stress. Een andere trend is dat steeds meer grootouders in de zorg voor kinderen worden betrokken, in het bijzonder ten gevolge van de groei van het aantal werkende vrouwen en een-ouder gezinnen.

Positief is dat in de onderzochte gebieden sprake is van succesvolle reductie van functiebeperkingen bij ouderen ten gunste van meer 'gezonde' levensjaren. De vraag is hoe de steden omspringen met het daardoor ruimer voorhanden *human capital* en hoe zij lokale economie en de stedelijke infrastructuur van woningen, transport en publieke voorzieningen afstemmen op de gewijzigde leeftijdsopbouw van de bevolking. Voor een deel functioneren de agglomeraties

>> Vaak slagen de grote steden er in nieuwe rollen en zingeving te bieden aan de oudere bevolking. <<

binnen landelijke kaders voor sociale en gezondheidsvoorzieningen. Maar vaak slagen ze er in aanvullende innovatieve en kleinschalige oplossingen te vinden voor problemen van veroudering en gezondheid en om nieuwe rollen en zingeving te bieden aan de oudere bevolking.

>> Vooruit

Voor de naaste toekomst lijkt het van belang na te gaan in welke mate de druk van migratie en globalisering het de wereldsteden lastig maakt om in te spelen op de behoeften van ouderen. Landelijke overheden bepalen doorgaans de

reikwijdte van sociale systemen, maar de stedelijke overheden vangen de mensen op die tussen de mazen van de systemen doorvallen. De kwaliteit van het leven van ouderen zal vooral afhangen van de kwaliteit van de bebouwde omgeving, de inrichting van de openbare ruimte, de beschikbaarheid en nabijheid van voorzieningen als winkels, recreatie, cultuur (reuring, verleiding en afleiding) en de sociale samenstelling en cohesie in de wijken.

Wat het laatste betreft zou volgens de onderzoekers een 'kwetsbaarheidsindicator' voor vergrijzende wijken een bestuurlijk instrument kunnen vormen voor interventies. Maar wellicht is het beter te streven naar een *coping indicator*, ofwel een instrument waarmee kan worden nagegaan of wijken en bevolkingsgroepen voldoende zijn toegerust om kwesties van vergrijzing adequaat en preventief tegevoel te treden. De Nederlandse wijk aanpak leent zich goed om juist hierin de handschoen op te pakken en internationaal voorop te gaan lopen. <<